

**YEREL HALKIN TURİZMİN ETKİLERİNE YÖNELİK
ALGILAMALARINA İLİŞKİN KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA:
ALANYA VE SAPANCA ÖRNEĞİ**

Erhan BOĞAN

Sakarya Üniversitesi
Ar. Gör. Doktora öğrencisi
Sakarya Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü,
Sapanca/Sakarya
erhanbogan@sakarya.edu.tr

Bekir Bora DEDEOĞLU

Nevşehir HBV Üniversitesi
Ar. Gör. Dr.
Nevşehir HBV Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü,
Nevşehir
b.bora.dedeoglu@nevsehir.edu.tr

ÖZET

Destinasyon yönetim örgütlerinin karar alma sürecinde göz önünde bulundurulacakları önemli bir referans kaynağı olan yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamalarına ilişkin çalışmalar akademik anlamda popülerliğini korumaya devam etmektedir. Mevcut çalışmada, Türkiye'nin farklı yapıdaki iki önemli destinasyonu olan Alanya ve Sapanca'da yaşayan yerel halkın turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerine yönelik algılamaları karşılaştırılmıştır. Her iki bölgeden toplanan 150 verinin (toplamda 300) analiz edilmesi sonucu, yerel halkların bazı noktalarda farklı algılamalara sahip oldukları belirlenmiştir. Bu farklılıkların katılımcıların eğitim düzeylerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. İki bölge halkının turizmin etkilerine yönelik algılamalarındaki en büyük farklılık turizmin çevresel etkilerine yönelik olmuştur. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, destinasyon yönetiminde söz sahibi taraflara birtakım öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Halk, Turizmin Etkileri, Eğitim, Alanya, Sapanca

Alan Tanımı: Turizm

A COMPARATIVE STUDY ON THE PERCEPTIONS OF RESIDENTS' TOWARD TOURISM IMPACT: THE CASE OF ALANYA AND SAPANCA

ABSTRACT

Studies on the perceptions of the residents' toward tourism impacts, which are an important reference source to be taken into consideration in the decision-making process by the destination management organizations, continue to maintain its academic significance. In the current study, the perceptions of the residents' of Alanya and Sapanca regarding the economic, social and environmental impacts of tourism are compared. The analysis of 150 data collected from both regions (300 in total) indicated that residents had different perceptions at some points. It has been determined that these differences are due to education levels of participants. The biggest difference in the perception of the tourism impacts has been the environmental impact of tourism. In the direction of the obtained results, some suggestions have been developed to the parties concerned about destination management.

Keywords: *Local community, Impacts of Tourism, Education, Alanya, Sapanca*

Jel Code: L83

1. GİRİŞ

Dünya'nın en hızlı büyüyen sektörlerinden biri olmaya devam eden turizm, özellikle gelişmekte olan ülkelere sağladığı döviz girdisiyle ülkelerin dış ödemeler dengesine katkı sağlamaktadır. Bunun yanında, yeni iş sahaları ile istihdam oranını artırması, altyapı ve üstyapıya olan katkısı, bölgesel kalkınma üzerinde olumlu etkisiyle turizm ülkelerin yoğun rekabet içerisinde oldukları önemli bir sektördür (Roney, 2011). Belirtilen olumlu ekonomik etkilerinin yanında, olumlu sosyal ve çevresel etkileri olan turizm, genel olarak ekonomik açıdan olumlu, sosyal ve çevresel açıdan olumsuz etkileriyle zihinlerde yer almaktadır. Bu olumsuz etkiler özellikle sürdürülebilir yönetim anlayışından yoksun turizm planlamasının yapılması sonucu daha da belirgin hale gelmektedir.

Türkiye'de turizm planlaması genel olarak merkezileşmiştir. Farklı paydaşların görüşleri ya da beklentileri göz önüne alınmadan yapılan bu planlama faaliyetleri, sadece belirli tarafların istek ya da beklentilerine (iş adamları, yerel yönetimler gibi) göre şekillenmektedir (Yüksel ve diğ., 1999). Özellikle turistlerin turistik deneyimleri üzerinde en önemli etkiye sahip olan yerel halkın turizm planlama

sürecine dahil edilmemesi ya da düşüncelerinin değerli kabul edilip göz önünde bulundurulmaması, yapılan bu planlamaların halk tarafından kabulünü zorlaştırmaktadır. Özellikle yapılan planlamalarının daha fazla turist çekmeye yönelik olması, yerel halkın yaşam koşullarını zorlaştırması, turizmin sosyo-kültürel değerlere ve doğal çevreye zarar vermesi, yerel halk ile turistler arasında olumsuzluklara neden olmaktadır (bkz. haberler.com). Bu noktada yapılması gereken, turizm faaliyetlerini etkileyen ve bu faaliyetlerden etkilenen tarafların karar alma sürecine dahil edilmesidir.

Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamalarını ortaya koyan çalışmalar, destinasyon yönetim örgütlerinin karar alma sürecinde göz önünde bulundurulmaları önemli bir referans kaynağıdır. Bu noktada, bu çalışmanın temel amacı Türkiye'nin önemli turizm bölgelerinden olan Alanya ve Sapanca halkının turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerine yönelik algılamalarını ortaya koymak ve karşılaştırmaktır. Bu turizm destinasyonlarının özellikle üç farklı açıdan birbirinden farklılık göstermesi çalışmayı değerli kılmaktadır. Bu farklılıklardan birincisi, turizm geçmişi 1950'lilere dayanan Alanya, yaşam evresinin olgunluk aşamasında iken Sapanca'nın henüz yeni bir destinasyon olup, gelişme evresindedir. İkincisi, Alanya'da kitle turizmi (deniz-kum-güneş) hakimken, Sapanca'da alternatif turizm çeşitlerinin yaygın olduğunu söylemek mümkündür. Üçüncüsü, Alanya'da turizm pazarının büyük kısmını Rusya, Almanya'dan gelen turistler oluştururken, Sapanca turizm pazarının büyük bir kısmını yerli turistler ve Körfez ülkelerinden gelen turistler oluşturmaktadır.

1.1 Turizmin Ekonomik Sosyal ve Çevresel Etkileri

Uluslararası turizm hareketleri göz önünde bulundurulduğunda, 2016 yılında 1.235 milyon insan turizme katılmış, 2015 yılına kıyasla bu sayıda 46 milyon artış yaşanmıştır (UNWTO, 2016). 2015 yılına kıyasla Türkiye yaşadığı terör saldırıları ve darbe girişimi nedeniyle 2016 kasım ayı itibariyle turist sayısında %29'luk bir gerileme yaşamıştır (UNWTO, 2017). Türkiye 2015 yılında 41 milyonun üzerinde turist ağırlarken, bu sayı 2016 yılında yaklaşık 31,5 milyona gerilemiştir. En büyük düşüş Türkiye'nin iki ana pazarı olan Rusya ve Almanya'da yaşanmıştır (TUIK). Ancak 2017 haziran ayına kadar gelen turist sayısı incelendiğinde, Rusya pazarında 2016 yılına kıyasla %820'lik bir artış gözlemlenmiştir. Bunun yanında, Türkiye'ye gelen ziyaretçilerin sayısı 2016 yılı ilk 6 ayına göre %10'luk bir artış göstermiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı).

Yabancı turist sayısında yaşanan artışla beraber turizm, döviz girdisi sağlayarak ödemeler dengesinin sağlanmasında ülkelere önemli kolaylık sağlamaktadır.

Bunun yanında istihdama olan katkısı, vergi gelirlerini artırması, altyapı ve üst yapıda destinasyonun gelişimi üzerindeki olumlu etkisiyle birlikte turizm özellikle gelişmekte olan ülkeler için önemli bir sektördür. Ancak bu ekonomik olumlu etkilerinin dışında turizm, sürdürülebilir anlayışla yönetilmediği takdirde, destinasyon üzerinde önemli ekonomik, sosyal ve çevresel sorunlar oluşturabilmektedir. Fiyatlar seviyesinden yaşanan artış, enflasyonun yükselmesi, turizm sektörüne aşırı bağımlılık turizmin ekonomik muhtemel olumsuz etkileri arasındadır. Hava, su, gürültü ve görüntü kirliliği, tarım arazilerinin bozulması, doğal kaynak tüketiminde yaşanan artış turizmin çevresel olumsuz etkilerindedir. Anadilde yaşanan bozulmalar, yerel kimlik ve değerler üzerinde değişimlerin yaşanması, kültürel otantikliğin kaybolması, alkol tüketimi, fuhuş, kumar ve boşanmalarda artış gibi turizm, sosyal anlamda olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir (Öztürk ve diğ., 2015).

Turizmin destinasyon üzerinde belirtilen olumsuz etkilerinin ortaya çıkmaması adına sürdürülebilir bir bakış açısı elzemdir. Var olan kaynakların gelecek nesillere aktarılması, toplumsal kimliğin korunması, doğal kaynakların korunup geliştirilmesi günümüz insanın gelecek nesillere karşı temel insani sorumluluklarındandır. Bu temel ilkeler doğrultusunda hareket etmeyi gerektiren sürdürülebilir turizm anlayışında, yerel toplumun turizme faaliyetine katılması ve destinasyonla ilgili önemli kararlarda fikirlerinin alınması gerekmektedir. Özellikle otantiklik arayışında olan modern turistler, gittikleri bölgelerde farklı deneyimler elde etmeyi istemektedir (Cohen, 1995). Bu noktada, yerel kültürün korunması ve yaşatılması bu talebin karşılanması anlamına gelmektedir.

Toplumun içerisinde yaşadıkları bölge turizmi hakkında tutumlarının araştırılması ve bu bilgiler ışığında destinasyonun yönetilmesi, toplumun yapılan turizm faaliyetlerini kabullenip benimsenmesi ve desteklenmesini kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla yerel halk, bölgedeki turizmin başarısında veya sekteye uğramasında temel aktör olarak kabul edilmektedir (Ap, 1992; Gursoy ve diğ., 2010; Çevirgen ve diğ., 2012). Yerel halkın turizmin etkisine yönelik algılamalarını açıklayan birçok model geliştirilmiştir. Bu modellerin başında, Doxey (1975) tarafından geliştirilen kızgınlık modeli, Butler (1980)'in yaşam döngüsü modeli, Ap (1992)'in ortaya koyduğu sosyal mübadele süreci modeli yer almaktadır. Doxey (1975) modelinde, yerel halk turizm etkileşiminde keyif, ilgisizlik, rahatsızlık ve düşmanlık olmak üzere dört döneme vurgu yapmaktadır. Keyif döneminden diğer dönemlere gittikçe yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algısı olumsuzlaşmaktadır. Butler (1980)'in modelinde ise, patlama, içerme, gelişme, pekişme, durgunluk, düşme ya da yeniden canlanma olmak yedi evre vardır.

Pekişme evresine kadar halk turizmi oldukça desteklemektedir. Pekişme ve durgunluk evresinde bölge ekonomisinin önemli bir kısmı turizme dayanmakta, turist sayısı yerel halk sayısını aşmaktadır. Durgunluk evresinde turizmin sosyal ve çevresel olumsuz etkileri yoğun olup, bu etkiler halkı tedirgin etmektedir. Son olarak Ap (1992) ortaya koyduğu, sosyal mübadele süreci modelinde ise yerel halk turizmin getirisi ve götürüsünü göz önünde bulundurarak, turizmi desteklemekte ya da desteklememektedir. Yani turizmin getirisi götürüsünden fazla ise turizm desteklenmekte, tersi durumunda yani götürüsü getirisinden fazla ise turizme/turiste yönelik olumsuz tutum ve davranışlar sergilenmektedir.

1.2 Türkiye’de Yerel Halkın Turizmin Etkisine Yönelik Algılamaları

Türkiye’de yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamalarını ortaya koyan birçok çalışma yapılagelmiştir (Biçici, 2013; Korça, 1998; Kuvan ve Akan, 2005; Çevirgen ve Kesgin, 2007; Türker ve Öztürk, 2013; Tatoğlu ve diğ., 2002; Boğan ve Saruşıık, 2016; Çevirgen ve diğ., 2012; Ekici ve Çizel, 2014). Bu çalışmaların büyük çoğunluğu turizmin büyük gelişim gösterdiği kıyı bölgelerde yürütülmüştür (Biçici, 2013; Korça, 1998; Kuvan ve Akan, 2005; Tatoğlu ve diğ., 2002; Çevirgen ve diğ., 2012; Ekici ve Çizel, 2014; Boğan ve Saruşıık, 2016; Çevirgen ve Kesgin, 2007). Yapılan bu çalışmalarda genel itibariyle, yerel halkın turizmin ekonomik anlamda sağladığı faydanın turizmin oluşturduğu sosyal ve çevresel olumsuz etkileri tolere ettiği belirlenmiştir.

Spesifik olarak Korça (1998), Türkiye’nin en önemli turizm merkezlerinin başında yer alan Antalya’da yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamalarını araştırmıştır. Bu kapsamda 401 kişi ile yapılan anket sonuçları analiz edildiğinde, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz etkileri hakkında farkındalık seviyesinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Turizmin arazi ve konut fiyatlarını artırdığı, ürün ve hizmet fiyatlarını artırdığı ancak arkeolojik ve tarihi yapıların korunmasında olumlu bir faktör olduğu belirtilmiştir. Turizmin olumsuz etkilerinin olduğu şeklinde yerel halkın genel bir kanaati olmasına rağmen, yerel halk turizmi desteklemektedir. Bunun yanında, turizme destek veren bireylerin genel olarak eğitim seviyesi yüksek, merkezi turizm bölgelerinden uzak yaşayan, turizm olanaklarından sık sık yararlanan, turizmde ya da turizmle doğrudan ilişkili olan işlerde çalışan ve turizmin olumlu etkilerinin olduğu şeklinde algıya sahip olan bireyler olduğu belirlenmiştir.

Kuvan ve Akan (2005) yine Antalya bölgesinin önemli bir destinasyonu olan Belek’te yerel halkın turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerine yönelik algılamalarını araştırmışlardır. 167 kişiden toplanan verilerin analiz edilmesiyle,

yerel halkın turizmin bölge üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri hakkında farkındalık seviyelerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Turizmin bölgeye ekonomik anlamda olumlu katkısının olduğu, olumlu sosyo-kültürel değişimler yarattığı ancak bölgenin turizme açılmasıyla bölgenin sahip olduğu ormanlık alanların zarar gördüğü ifade edilmiştir. Buna rağmen yerel halkın, turizmin olumsuz etkilerini sağladığı ekonomik katkı dolayısıyla hoş gördüğü belirlenmiştir.

Çevirgen ve Kesgin (2007) Antalya'nın en önemli turizm merkezlerinden Alanya'da yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarından 41 temsilci ile yaptıkları çalışmada, turizm sayesinde altyapının ve çevrenin geliştirildiği, turizmin insanların yaşam kalitesini artırdığı, turizmin yerel halka sosyo-kültürel olanaklar sağladığı, turizmin kamusal hizmetin kalitesini geliştirdiği şeklinde katılımcıların genel bir algıya sahip olduğu belirlenmiştir. İlgili temsilciler, yerel halkın turistlere yönelik olumlu bir tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Boğan ve Sarıışık (2016) Alanya'da yaşayan yerel halkın turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerine yönelik algılarını araştırmıştır. Bölgede yaşayan 410 kişiden toplanan veriler analiz edilmiştir. Buna göre, yerel halk turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda bölge üzerinde olumlu bir etki yarattığını ortaya koymuşlardır. Yerel halk, turizmin Alanya'ya zarardan çok yarar sağladığına inanmaktadır. Turizmin trafik yoğunluğu, gürültü ve kirliliğe neden olmadığı, yerel kültürde değişime neden olmadığı, turizmin ürün ve hizmetlerin fiyatlarını artırmadığına yönelik yerel halkın algıları dikkat çeken bulguları arasındadır.

2. ÇALIŞMA ALANLARI

2.1 Alanya

Antalya'nın doğusunda yer alan Alanya, Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden biridir. Alanya'nın turizm ile tanışması 1950'li yılların sonlarına dayanmaktadır. Bu dönemlerde gelen Alman turistlere, yerel halk küçük pansiyonlarla konaklama imkânı sunmuştur. 1982 yılı Turizm Teşvik Kanunu ile birlikte, Alanya bir turizm merkezi ilan edilmiştir (Çevirgen ve Kesgin, 2007). Alanya 2002 yılında 94.578 yatak kapasitesine sahipken, 2007 yılında bu sayı 150.584 olmuş, 2016 yılında ise 190.320 yatak kapasitesine ulaşılmıştır (ALTSO, 2016). 2014 ve 2015 yıllarında ocak-eylül ayları arasında 36 milyonun üzerinde turist ağırlayan Alanya, 2016 yılında 20 milyon civarında turist ağırlamıştır (ALTID). Yine 2016 yılı Alanya turizm geliri, bir önceki yıla göre %29,7 azalarak 22 milyar 107 milyon 440 bin dolar olmuştur (ALTSO, 2016). Bu azalma, bölge

turizminin ana pazarı olan Rusya ile Türkiye arasındaki ikili ilişkilerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Rusya, Almanya, Gürcistan, İngiltere ve İran bölgeye en fazla turist gönderen ülke konumundadırlar (ALTID).

2.2 Sapanca

2016 yılında 26.974 yabancı, 111.793 yerli olmak üzere 138.767 turist ağırlayan Sapanca (kulturturizm.gov), sahip olduğu doğal güzellikleriyle turistlerin uğrak bölgelerinden biridir. Aşağıdaki tabloda Sapanca’da konaklama yapan yerli ve yabancı turistlerin 2012-2016 yılları arası dağılımı gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde, bölgenin yabancı turistten ziyade yerli turist çektiği görülmektedir. Bunun temel sebebi, bölgenin İstanbul gibi bir metropol şehri yakın olmasıdır. Ayrıca tablo 1 incelendiğinde, toplam turist sayısında sürekli bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 1. 2012-2016 yılları arası Sapanca’ya gelen turist sayısı

Yıllar	Toplam yabancı turist	Toplam yerli turist	Toplam turist sayısı
2016	26.974	111.793	138.767
2015	24.814	103.590	128.404
2014	17.005	74.533	91.538
2013	14.061	64.056	78.117
2012	8.636	66.313	74.949

Kaynak: kulturturizm.gov.tr

3. METODOLOJİ

3.1. Ölçüm Aracı ve Veri Toplama

Bu çalışmada, yerel halkın turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerine yönelik algılamalarını tespit etmek için Johnson ve arkadaşlarının (1994) geliştirmiş olduğu ölçek kullanılmıştır. 15 ifadeden oluşan ölçek, anket formunun birinci kısmına yerleştirilmiş, formun ikinci kısmında ise katılımcıların cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi gibi demografik özelliklerine yer verilmiştir. Formun birinci kısmındaki ifadeler 5’li Likert tarzı ölçekle ölçülmüştür. Alanya ve Sapanca’daki veriler katılımcılarla yüz yüze görüşülerek elde edilmiştir. Verilerin toplanmasında, lisans düzeyinde öğrenim gören iki son sınıf öğrenciden destek alınmıştır. Öğrenciler, her iki bölgede turizmin yoğun olduğu alanlarda yaşayan yerel halkla evde, iş yerinde, sokakta görüşerek verileri toplamıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Alanya ve Sapanca bölgesinde yaşayan 18 yaş ve üzerindeki bireyler oluşturmaktadır. 2013 yılı TUIK tarafından verilen istatistiklere göre Sapanca'da 19 yaş üstü toplam nüfus 26.891'dir. Alanya merkezinde yaşayan 18 yaş üstü toplam nüfus ise 72.627'dir. Evrenin tamamına ulaşılmasının güç olması nedeniyle, örnekleme yoluna gidilmiştir. Çalışmada kolayda örnekleme yöntemi seçilmiştir. Her iki bölgede toplam 150 anket gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Demografik Bulgular

Katılımcıların demografik dağılımları incelendiğinde %62,9 ile en çok katılımı erkeklerin yaptığı görülmektedir. Katılımcıların %53,6'sı evli iken, %49'u 26-40 yaş aralığındaki kişilerdir. Katılımcıların %50'si 1001-2000 TL arasında gelire sahip olduğunu belirtirken, %26,6'sı 2001-3000 TL arasında gelire sahip olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %54'ü Alanyalı/Sapançalı iken, %67,6'sı 16 yıl ve daha fazla süredir o bölgede yaşadığını belirtmektedir. Katılımcıların %40,9'u üniversite mezunu iken, %40,2'si lise mezunudur. Buna ilaveten Alanya ve Sapanca özelinde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Alanya ve Sapanca bölgelerine göre demografik özellikleri

Değişkenler			Cinsiyet			Toplam
			Erkek	Kadın		
Katılım Gösterilen Yer	Alanya	N	102	48	150	
		%	34.1	16.1	50.2	
	Sapanca	N	86	61	149	
		%	28.8	20.4	49.8	
Değişkenler			Medeni Durum			Toplam
			Evli	Bekar		
Katılım Gösterilen Yer	Alanya	N	74	75	149	
		%	25.6	26	51.6	
	Sapanca	N	81	57	140	
		%	28	19.7	48.4	
Değişkenler			Eğitim			Toplam
			İlköğretim	Lise	Üniversite	
Katılım Gösterilen Yer	Alanya	N	22	67	60	149
		%	7.4	22.6	20.3	50.3
	Sapanca	N	34	52	61	147
		%	11.5	17.6	20.6	49.7
Değişkenler			Yaş			Toplam

			25 ve altı	26-40	41 ve üzeri	
Katılım Gösterilen Yer	Alanya	N	47	72	30	149
		%	16.2	24.8	10.3	51.4
	Sapanca	N	29	70	42	141
		%	10	24.1	14.5	48.6

4.2. Turizmin etkisine ilişkin yerel halkın algılamalarının kıyaslanması

Mevcut araştırmada Johnson (1994) tarafından kullanılan ölçek dikkate alınması sebebiyle turizmin etkileri ekonomik, sosyal ve çevresel faktörler bazında ele alınmıştır. Buna göre araştırmaya katılan Alanya ve Sapanca yerel halklarının turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerine ait ifadelerle karşı algılamaları tablo 3'te gösterilmiştir. Tablo 3'te ayrıca ifade bazında yerel halkların algılamalarının birbirinden farklı olup olmadığı da gösterilmiştir.

Tablo 3. Alanya ve Sapanca yerel halklarının turizmin etkisi hakkındaki algılamaları

İfadeler	A.O.		t değeri	p
	Alanya	Sapanca		
Turizm sayesinde, bölgemiz daha fazla yatırım ve para çekmektedir.	4.13	3.92	1.942	.053
<i>Bölgemizde turistlerin fazla para harcamaları sayesinde yaşam standartlarımız hızlı bir şekilde yükselmektedir.</i>	3.64	3.33	2.383	.018
<i>Bölgemizde turizmin gelişmesiyle birlikte birçok ürün ve hizmetlerin fiyatı artmaktadır.</i>	1.93	3.85	-15.450	.000
Ekonomik Bölgemizde turizm sadece küçük gruplara fayda sağlamaktadır.	3.34	3.23	.797	.426
Bölgemizde turizm, yerlilerden ziyade yabancılara iş imkânı sağlamaktadır.	3.29	3.22	.485	.628
Dünyanın birçok yerinden gelen turistlerle bir arada olmak, mükemmel bir deneyim.	3.39	3.57	-1.408	.160
<i>Turizm, yerel halka boş zamanlarını değerlendirebileceği (yüzme havuzu, tenis kortları) olanaklar sunmaktadır.</i>	3.30	2.61	4.793	.000
Bölgemizde turistlerin yüksek harcama yapması, hayatımızda istenmeyen bir etki yaratmaktadır.	3.06	2.91	.980	.328
<i>Turizm, bölgemizin geleneksel kültüründe değişmelere neden olmaktadır.</i>	2.33	3.51	-8.644	.000
Sosyal <i>Bölgemizin turizm bölgesi olması sebebiyle, yerel halk düşük bir yaşam kalitesine sahiptir.</i>	3.51	2.71	5.662	.000
<i>Turizm, bölgemizde tarihi mekânların restorasyonu ve doğal kaynakların korunmasına imkân sunmaktadır.</i>	3.86	3.50	3.054	.002
Çevresel Bölgemizde, turizm sayesinde yollar ve diğer kamu alanlarının standartları yüksek tutulmaktadır.	3.67	3.38	2.267	.024
<i>Turizm, bölgemizde trafik yoğunluğu, gürültü ve kirliliğe neden olmaktadır.</i>	2.97	3.34	-2.591	.010

Turizm, bölgemizde sahillerin, parkların, piknik alanlarının rahatsız edici bir şekilde kalabalıklaşmasına neden olmaktadır.	3.12	3.12	-.017	.986
Bölgemizde otel ve diğer turistik yapıların inşa edilmesi doğal çevrenin bozulmasına neden olmaktadır.	2.53	3.58	-7.043	.000

Tablo 3 incelendiğinde Alanya’da yaşayan yerel halk Sapanca’daki yerel halka göre turistlerin fazla para harcaması ile yaşam standartlarını daha hızlı bir şekilde yükselttiğini düşünürken, Sapanca’daki yerel halk ise Alanya’daki yerel halka göre turizmin gelişiminin birçok ürün ve hizmet fiyatlarını daha fazla arttırdığını düşünmektedir. Sosyal faktör açısından incelendiğinde ise Alanya’daki yerel halk Sapanca’daki yerel halka göre turizmin kendilerine boş zamanlarını değerlendirebilmek için daha fazla olanak sağladığını, ancak daha düşük bir yaşam kalitesine sahip olduğunu belirtmektedir. Sapanca’daki yerel halk ise Alanya’daki yerel halka göre turizmin geleneksel kültür değişiminde daha etkin bir role sahip olduğunu düşünmektedir. Çevresel faktör açısından incelendiğinde ise Alanya’daki yerel halk Sapanca’daki yerel halka göre turizmin tarihi mekanların ve doğal kaynakların korunmasına daha etkin bir rol aldığını ve turizm sayesinde yol ve diğer kamu alanlarının standartlarının yüksek tutulduğunu düşünmektedir. Sapanca’daki yerel halk ise Alanya’daki yerel halka göre turizmin trafik yoğunluğu, gürültü ve kirliliğe neden olduğunu düşünmekle birlikte, turistik işletmelerin inşa edilmesi doğal çevrenin bozulmaya neden olduğunu belirtmektedir.

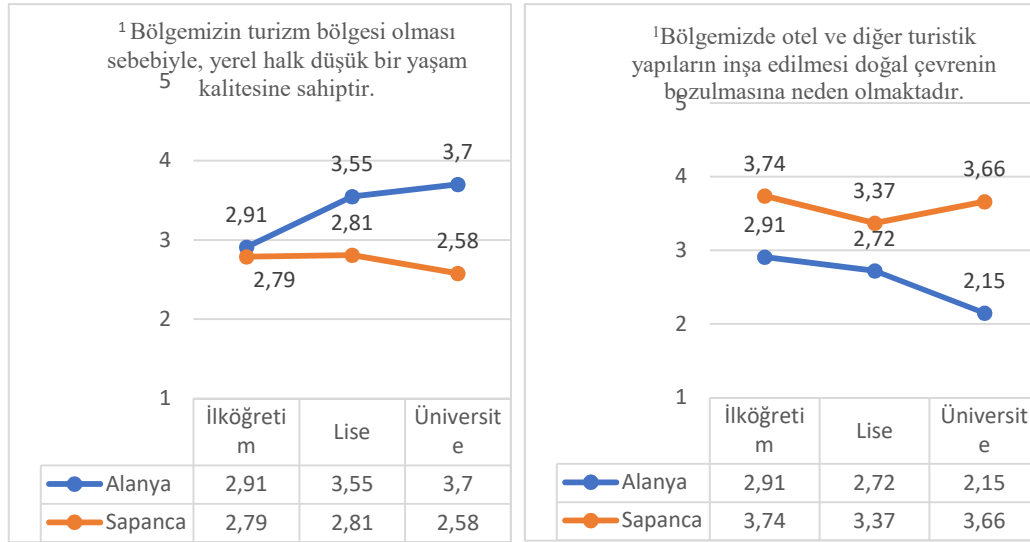
Turizmin toplum üzerinde etkisinde yerel halkın turizme karşı tutumunu değiştiren önemli demografik değişkenler olabilmektedir (Korça, 1998; Teye ve diğ., 2002; Kuvan ve Akan, 2005; Weaver ve Lawton, 2001). Bu nedenle mevcut araştırmada eğitim demografik değişkeninin katılımcıların bölgesi (Alanya ve Sapanca) ile etkileşime girmesi sonucunda, tablo 3’te anlamlı farklılık tespit edilen ifadeler için de anlamlı bir role sahip olup olmadığı araştırılmıştır. Bu noktada yaşanan bölge (Alanya ve Sapanca) ve eğitim değişkeninin tablo 3’de anlamlı farklılık tespit edilen ifadeler üzerindeki etkileşimli etkisini incelemek için iki-yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yaşanılan bölge (Alanya vs. Sapanca) ve eğitim arasındaki etkileşimli etkinin analize ilişkin bulgular tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların algılamaları üzerinde yaşanan bölge ve eğitim arasındaki etkileşimli etkinin sonuçları

İfadeler	F	p
Bölgemizde turistlerin fazla para harcamaları sayesinde yaşam standartlarımız hızlı bir şekilde yükselmektedir.	.056	.946
Bölgemizde turizmin gelişmesiyle birlikte birçok ürün ve hizmetlerin fiyatı artmaktadır.	1.789	.169
Turizm, yerel halka boş zamanlarını değerlendirebileceği (yüzme havuzu, tenis kortları) olanaklar sunmaktadır.	.294	.746
Turizm, bölgemizin geleneksel kültüründe değişmelere neden olmaktadır.	.555	.575
Bölgemizin turizm bölgesi olması sebebiyle, yerel halk düşük bir yaşam kalitesine sahiptir.	3.215	.042
Turizm, bölgemizde tarihi mekânların restorasyonu ve doğal kaynakların korunmasına imkân sunmaktadır.	1.062	.347
Bölgemizde, turizm sayesinde yollar ve diğer kamu alanlarının standartları yüksek tutulmaktadır.	.284	.753
Turizm, bölgemizde trafik yoğunluğu, gürültü ve kirliliğe neden olmaktadır.	.262	.770
Bölgemizde otel ve diğer turistik yapıların inşa edilmesi doğal çevrenin bozulmasına neden olmaktadır.	3.537	.030

Yapılan analiz sonucunda yaşanan bölge ve eğitim grupları arasındaki etkileşimli etki “Bölgemizin turizm bölgesi olması sebebiyle, yerel halk düşük bir yaşam kalitesine sahiptir.” ve “Bölgemizde otel ve diğer turistik yapıların inşa edilmesi doğal çevrenin bozulmasına neden olmaktadır.” ifadeleri için anlamlı çıkmıştır. Bu ifadeler üzerinde etkileşimli etki tespit edilmesi neticesinde, bu etkinin yarattığı farklılığı anlayabilmek için veriler Alanya ve Sapanca özelinde incelenmiştir. Buna göre yaşanan bölge bazında incelenen varyans analizi sonuçlarına göre, hem “Bölgemizin turizm bölgesi olması sebebiyle, yerel halk düşük bir yaşam kalitesine sahiptir.” ifadesini hem de “Bölgemizde otel ve diğer turistik yapıların inşa edilmesi doğal çevrenin bozulmasına neden olmaktadır.” ifadesini Alanya’daki yerel halk eğitim durumlarına göre anlamlı derece farklı algılamakta, Sapanca’daki yerel halk eğitim durumlarına göre farklı algılamamaktadır. Alanya açısından oluşan farklılığın kaynağını tespit edebilmek için uygulanan Post-hoc kıyaslamaları incelendiğinde de “Bölgemizin turizm bölgesi olması sebebiyle, yerel halk düşük bir yaşam kalitesine sahiptir.” ifadesini Alanya’daki ilköğretim mezunları ile üniversite mezunlarının birbirinden farklı algıladığı, “Bölgemizde otel ve diğer turistik yapıların inşa edilmesi doğal çevrenin bozulmasına neden olmaktadır.” ifadesini ise lise ve üniversite mezunlarının birbirinden farklı algıladığı tespit edilmiştir. Şekil 1 incelendiğinde ise “Bölgemizin turizm bölgesi olması sebebiyle, yerel halk düşük bir yaşam kalitesine sahiptir.” ifadesine ilişkin Alanya’daki lise ve Sapanca’daki lise

mezunları ile Alanya'daki üniversite mezunları ve Sapanca'daki üniversite mezunları arasında farklılık olduğu göze çarpmaktadır. Şekil 2'de ise "Bölgemizde otel ve diğer turistik yapıların inşa edilmesi doğal çevrenin bozulmasına neden olmaktadır." ifadesine ilişkin Alanya'daki üniversite mezunları ve Sapanca'daki üniversite mezunları arasında farklılık olduğu göze çarpmaktadır.

Şekil 1. Alanya ve Sapanca'daki yerel halkın eğitim gruplarına göre ilgili ifadeyi¹ algılama düzeyleri

Şekil 2. Alanya ve Sapanca'daki yerel halkın eğitim gruplarına göre ilgili ifadeyi¹ algılama düzeyleri

Bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadıklarını incelemek için her eğitim grubunun algılaması yaşanan bölge özelinde incelenerek t-testi uygulanmıştır. Bu analiz sonuçları tablo 6'da gösterilmiştir. Tablo 6'da görüldüğü üzere Alanya'daki ilköğretim ve Sapanca'daki ilköğretim mezunlarının "Bölgemizin turizm bölgesi olması sebebiyle, yerel halk düşük bir yaşam kalitesine sahiptir." ifadesine ilişkin algılamalarının birbirinden farklı olmadığı tespit edilmiştir. Ancak diğer eğitim gruplarının yaşanan bölgeye göre hem "Bölgemizin turizm bölgesi olması sebebiyle, yerel halk düşük bir yaşam kalitesine sahiptir." ifadesini hem de "Bölgemizde otel ve diğer turistik yapıların inşa edilmesi doğal çevrenin bozulmasına neden olmaktadır." ifadesini farklı algıladığı görülmektedir.

Tablo 5. Alanya ve Sapanca'daki katılımcıların eğitim gruplarına göre ilgili ifadeleri^{1,2} algılama farklılıkları

Bağımlı Değişken	Gruplar	N		A.O.		t değeri	p
		Alanya	Sapanca	Alanya	Sapanca		
1	İlköğretim	22	34	2.91	2.79	.320	.751
	Lise	67	52	3.55	2.81	3.147	.002
	Üniversite	60	61	3.70	2.58	5.317	.000
2	İlköğretim	22	34	2.91	3.74	-2.387	.021
	Lise	67	52	2.72	3.37	-2.702	.008
	Üniversite	60	61	2.15	3.66	-6.496	.000

1: Bölgenin turizm bölgesi olması sebebiyle, yerel halk düşük bir yaşam kalitesine sahiptir.

2: Bölgemizde otel ve diğer turistik yapıların inşa edilmesi doğal çevrenin bozulmasına neden olmaktadır.

5. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı, Alanya ve Sapanca yerel halkının turizmin yaşadıkları bölge üzerine ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini yönelik algılamalarını ortaya koymak ve bu algılamaları katılımcıların farklı demografik özelliklerine göre karşılaştırmaktır. Yapılan analizler sonucunda, iki bölgeden katılımcıların turizmin etkilerine yönelik bazı noktalarda farklı algılara sahip oldukları tespit edilmiştir. Ekonomik anlamda, Sapanca'daki katılımcıların Alanya'dakilere göre turizmin birçok ürün ve hizmetin fiyatının arttırdığına yönelik ifadeye daha yüksek katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Bunun yanında, turizmin yaşam standartlarını yükselttiğine yönelik ifadeye Alanya'daki katılımcılar Sapanca'dakilere göre daha fazla katılmaktadır. Bu bulguların Alanya'nın turizme olan yüksek, Sapanca'nın ise düşük bağımlılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sosyal açıdan ele alındığında, Alanya'daki katılımcıların Sapanca'dakilere göre turizmin kendilerine boş zamanlarını değerlendirebilecekleri olanaklar sağladığı şeklindeki ifadeye ve bölgenin turizm bölgesi olmasından kaynaklı düşük bir yaşam kalitesine sahip oldukları ile ilgili ifadeye daha yüksek katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Ancak turizmin bölgenin geleneksel kültüründe değişimlere neden olduğu şeklindeki ifadeye Sapanca'daki katılımcılar daha fazla katılmaktadır. Bu farklılıklar, Alanya'nın destinasyon yaşam evresinin olgunluk evresinde olması ve yine bölgenin turizme olan yüksek bağımlılığından kaynaklanmaktadır. Turizm dolayısıyla Türkiye'de birçok ilden daha fazla vergi ödeyen Alanya'da (alanyaadres.com), ödenen vergilerin halka yansması boş zamanlarını değerlendirebilecekleri olanaklar olarak değerlendirilebilir. Bir diğer farklılığın sebebi olarak, her ne kadar Sapanca turizm pazarının büyük kısmını yerli turistler

oluştursa da katılımcıların turizmin kültürel yapıda değişimlere neden olduğuna dair algıları, bölgenin henüz gelişme evresinde olması dolayısıyla halkın kültürel hassasiyetlerinin yüksek olmasına dayandırılabilir. Sosyal açıdan bir diğer dikkate değer bulgu ise, “turizmden dolayı yerel halk düşük bir yaşam kalitesine sahiptir” ifadesini Alanya ve Sapanca’daki lise ve üniversite düzeyindeki katılımcılar birbirinden farklı algılamaktadır. Destinasyonlar giriş evresinden olgunluk evresine ilerledikçe, farklı eğitim düzeyine sahip halkın turizmin etkilerine yönelik algıları farklılaşabilmektedir. Yaşam evresinin alt dönemlerinde olan destinasyonlarda, eğitim düzeyi düşük olan bireyler turizmin sosyal anlamda olumsuz etkilerini ön planda tutarken, destinasyon yaşam evresinin üst dönemlerinde eğitim düzeyi yüksek olan bireyler turizmin sosyal anlamda olumsuz etkilerini daha fazla ön planda tutmaktadır.

İki destinasyonda yaşayan yerel halkın turizmin etkisine yönelik algılamaları arasındaki en fazla farklılık çevresel alanda olduğu görülmektedir. Bozulmamış bitki örtüsüne ve ormanlık alanlara sahip olan Sapanca’da turizm dolayısıyla birçok turistik yapı inşa edilmiştir. Bu durum, yeşil alanların tahrip edilmesi, çevre ve gürültü kirliliği ile sonuçlanmış olabilir. Alanya’da ise turizmin uzun yıllar devam etmesi, bölgede gerek kamu kuruluşları ve yerel yönetimler gerekse sivil toplum kuruluşlarının önderliğinde tarihi mekanların ve doğal çevrenin korunması gerekliliği konusunda artan bir farkındalığa neden olmuş olabilir. “Bölge’de otel ve diğer turistik yapıların inşa edilmesi doğal çevrenin bozulmasına neden olmaktadır” şeklinde geliştirilen ifadeye Alanya ve Sapanca’daki katılımcılar eğitim düzeylerine göre farklı algılamalara sahiptir. Her üç eğitim düzeyindeki Sapançalı katılımcılar Alanya’dakilere oranla ilgili ifadeye daha fazla katılmaktadır.

Sonuç olarak, Alanya ve Sapanca destinasyonunda yaşayan yerel halkın turizmin sosyal, ekonomik, çevresel etkilerine yönelik algılamalarının birbirinden bazı noktalarda farklı olduğu belirlenmiştir. Özellikle çevresel anlamda, Sapanca halkının turizmin çevresel bozulmalara, trafik yoğunluğu, kirlilik ve gürültüye neden olduğuna dair algılamaları destinasyon yönetim örgütlerinin göz önünde bulundurması gereken önemli bir husustur. Bunun yanında, Sapanca turizminde söz sahibi olan tarafların yerel halka boş zamanları değerlendirebilecekleri imkanlar sunmaları, halkın bölge turizmini desteklemelerini sağlayabilir. Alanya destinasyonu açısından, yerel halk turizmin ekonomik anlamda kendilerine fayda sağladığına inanmaktadır. Her yıl yaklaşık 20 milyonun üzerinde turist ağırlayan Alanya’da yerel halkın turizmin geleneksel kültürde değişime ve çevresel

bozulmalara neden olmadığına inanması üzerinde düşünülmesi gereken önemli bulgularındandır.

Bu çalışmanın en büyük kısıtlılıklarının başında örneklem sayısı gelmektedir. Örneklem sayısının artırılarak, bir başka çalışmanın bu çalışma alanlarına benzer özelliklere sahip farklı bölgelerde yapılması bulguların geçerliliğini arttıracaktır.

KAYNAKÇA

- Ahmet Bülent Öztürk, Özgür Özer, & Uğur Çaliskan. “*The Relationship between Local Residents’ Perceptions of Tourism and Their Happiness: A Case of Kusadasi, Turkey*”, *Tourism Review*, 70(3), 2015, 232-242.
- ALTID, 2016 Ziyaretçi Girişleri, <http://www.altid.org.tr/tr/Turizm-Istatistikleri/1960-2016-Ziyaretci-girisleri.html>, Erişim Tarihi:15.08.2017, 15:40
- ALTSO, Alanya Ekonomik Rapor 2016, <http://www.altso.org.tr/yayinlarimiz/alanya-ekonomik-rapor/alanya-ekonomik-rapor-2016/> Erişim Tarihi, 15.08.2017, 15:30
- Aydın Çevirgen & Muhammet Kesgin. “*Local Authorities’ and NGOs’ Perceptions of Tourism Development and Urbanization in Alanya*”. *Turizam: Znanstveno-stručni časopis*. 55(3), 2007, 309-322.
- Aydın Çevirgen, Furkan Baltacı & Onur Oku. “*Residents’ Perceptions toward Sustainable Tourism Developmet: The Case of Alanya*”. 3rd International Symposium on Sustainable Development, Sarajevo, 2012, 65-76.
- David B. Weaver, & Laura J. Lawton. “*Resident Perceptions in the Urban–Rural Fringe*”. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 2001, 439-458.
- Doğan Gürsoy, Christina G. Chi & Pam Dyer. “*Locals’ attitudes toward mass and alternative tourism: The case of Sunshine Coast, Australia*”, *Journal of Travel Research*, 49:3, 2010, 381-394.
- Edith Cohen. “*Contemporary Tourism-Trends and Challenges: Sustainable Authenticity or Contrived Postmodernity?*”, in: Richard W. Butler, & David W. Pearce (Eds.), *Change in Tourism: People, Places, Processes*, London: Routledge, 1995, 12-29.
- Ekrem Tatoglu, Fuat Erdal, Hüseyin Özgür & Sedat Azaklı. “*Resident Attitudes toward Tourism Impacts: The Case of Kusadasi in Turkey*”, *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*. 3(3), 2002, 79-100.
- Erhan Boğan & Mehmet Sarıışık. “*Yerel Halkın Turizm Faaliyetine Yönelik Görüş ve Algılamalarının Belirlenmesi Üzerine Alanya’da Bir Araştırma*”, *Kastamonu University Journal of Economics & Administrative Sciences Faculty*. 12:2, 2016, 325-342.

- Fırat Biçici. “*Datça Yerel Halkının Sürdürülebilir Turizm Gelişimine ve Turizm İşletmelerine Yönelik Tutumları*”, Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi. 10:1, 2013, 19-36.
- Füsun Yüksel, Bill Bramwell & Atila Yüksel (1999). “*Stakeholder Interviews and Tourism Planning at Pamukkale, Turkey*”. Tourism Management, 20(3), 1999, 351-360
- G. V. Doxey. “*A Causation Theory of Visitor-Resident Irritants: Methodology and Research Inferences*”. In the impact of tourism sixth annual conference proc of the travel research Association, 1975, 195-98.
- <http://www.alanyaadres.com/m/?id=5779> Erişim Tarihi: 20.08.2017, 16:40
- <https://www.haberler.com/barcelonalilar-turist-istemiyor-9779002-haberi/> Erişim Tarihi: 18.08.2017, 15:05
- Jerry D. Johnson, David J Snepenger & Sevgin Akis. “*Residents' Perceptions of Tourism Development*”. Annals of Tourism Research, 21:3, 1994, 629-642.
- John Ap. “*Residents' Perceptions on Tourism Impacts*”, Annals of Tourism Research. 19:4, 1992, 665-690.
- Nuray Türker & Sevgi Öztürk. “*Perceptions of Residents towards The Impacts of Tourism in the Küre Mountains National Park, Turkey*”. International Journal of Business and Social Science, 4(2), 2013, 45-56.
- Perver Korça. “*Resident Perceptions of Tourism in a Resort Town*”. Leisure Sciences, 20:3, 1998, 193-212.
- Remziye Ekici, & Beykan Çizel. “*Yerel Halkın Turizm Gelişimi Desteğine İlişkin Tutumlarının Destinasyonların Gelişme Düzeylerine Göre Farklılıkları*”. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 11:3, 2014, 73-87.
- Richard W. Butler “*The Concept of A Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Management of Resources*”. The Canadian Geographer/Le Géographe Canadien. 24:1, 1980, 5-12.
- Sevgin Akış Roney. “*Turizm: Bir Sistemin Analizi*”, 2011, Detay Yayıncılık, Ankara
- TUIK, Turizm İstatistikleri, IV.Çeyrek, Ekim-Aralık ve Yıllık, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24590>
- UNWTO World Tourism Barameter, Volume 15, Advance Release January 2017.
- Yalçın Kuvan & Perran Akan. “*Residents' Attitudes toward General and Forest-Related Impacts of Tourism: The Case of Belek, Antalya*”, Tourism Management, 26(5), 2005, 691-706.